

У1
К 83

Комедія

У1
К 83

ПОШИЛИСЬ У ДУРНІ

ШУТКА - ОПЕРЕТКА В ТРОХ ДІЯХ.

М. Л. Кропивницький.

— 1919. —

Накладом Української Книгарні ім. Т. Шевченка

в Нью Йорку.

Кіровоградська обласна
бібліотека імені
Д. І. Чижевського
ІНВ № 1129478

3

6

— ДІЄВІ ОСОБИ: —

Максим Кукса, багатий міщанин, мірошник, вдовець.

Оришка, його дочка, літ 19. *Пар*

Степан Дранко, багатий міщанин, коваль, вдовець.

Горпина, його дочка, літ 18. *оксото*

140 Антон, наймит Куксів, молодий парубок. *саша Бод*

141 Василь, наймит Дранка, молодий парубок. *П. П. П.*

Скакунець, волостний писар. *Писар*

Нечипір, захожій чоловік, літ 30. *Антон*

Гості і народ.

— Дієть ся на Україні у місточку. —

Партитуру до сеї штуки можна набути в

КНИГАРНІ

168 E. 4 St. — New York, N. Y.

ДІЯ І.

На кону з обох боків плетені тини, з за котрих виглядають хати, повітки, амбари, хліви, комори і инче. Під тинами лави. З лівого боку господа Кукси, з правого—Дранка. За господою Кукси видко водяного млина, за господою Дранка кузню.

Я В А І.

З млина виходять Кукса і Антон.

Кукса. Отак ось як бачиш, любий мій козаче,
Куди оком згляну, чи ногою стану,
Скрізь кривда панує, та правду гальмує.

Антон. Ох, правда, паноче, що і так буває.
Це вже так сказали, як пером списали.

Разом. Ох, тяжко, тяжко, жить в сьвітї важко. (2).

Кукса. Так як шашоль точе серце тобі і душу,
Розум так здавило, як мушій папушу,
Що вже далі буде, чи вгадають люди?

Антон. Ох, правда, паноче і т. д.

Кукса. Доглядай, доглядай, кажу тобі, більш як
свого ока!

Антон. Та вже не турбуйтеся, хазяїн, ніхто вам так
не потрефить догодити, як я; надійте ся на мене, як
на камяну гору!

Кукса. От одного тільки ніяк я не розберу, за що
ти так ненавидиш отого бабського роду?

Антон. За що? Довго розказувати! А тільки як побачу молодицю, а найпаче дівчину, то так мені з душі і верне, мов муху проковтнув... А ваших дочок ненавиджу через те, що ви мені, хазяїн, дуже полюбилися, і жаль мені вас, просто біда, як жаль, що ви так з ними бідкаєтесь!...

Кукса. Ох, бідкаюсь!... А ти не гніваєшся на мене, що я тебе частенько ганяю, або по зубах дам?...

Антон. Борони мене, Боже! Хазяїн може і спати і гуляти і на те він є хазяїн; а наймит повинен що-дня і що-ночі працювати!...

Кукса. Розумно міркуєш!...

Антон. З нашим братом, з наймитом, без лайки або без бійки не можна. Нас треба бить, та ще і добре, бо ми дурні!...

Кукса. Три місяці ти в мене служиш, а я тебе вже так уподобав, як рідного сина!...

Антон. (Цілує йому руку). І я скажу, що не знаю чи любив я свого батька так, як вас люблю! (Помовчав). Давно вже я хочу спитати вас, бо знаю, що ви один на всім сьвіті скажете мені достоймітну правду: на що оті баби на сьвітї?

Кукса. А і справді, на що вони?

Антон. Без бабів, здається, краще-б жилося на сьвітї?

Кукса. Краще-б? так, так!...

Антон. Так на що-ж вони, оті баби, на сьвітї? ✎

Кукса. Не скажу, голубчику, не скажу!... Скільки разів і я міркував над цим заплутаним ділом... Звісно, Бог сотворив!

Антон. На спокусу?

Кукса. О, о! як раз за хвоста упіймав!... Іменно на спокусу!

Антон. От, спасибі, що ви мені це сказали; а то я морочився, морочився!... Тепер ви мені розв'язали

ли рота... От, хоч би сказати про Оксану, сусідську наймичку!...

Кукса. Що таке?

Антон. Я позавчора бачив, як ви отам, за повіткою женихалися з нею!

Кукса. (Тривожно). Що? Бачив?...

Антон. І чув, як ви її казали, що купите на спідницю модного ситцю і платок!...

Кукса. Чув? (У бік) Попався. (До нього). Ти чув? Гляди-ж, не проговорись сусідові Дранкові!... То я хочу її переманити до себе у найми.

Антон. На що-ж ви мене обдуруєте? Бачите, як я перед вами викладаю всю свою душу, а ви... Я-ж чув, як ви її казали: „вийди, як стемніє, на леваду!”

Кукса. Не казав!

Антон. Ні, казали, іменно казали!

Кукса. Далекі, що про леваду ані слова не сказав!

Антон. Ну, може це мені тільки почулося!... Одне, я зараз таки тоді подумав: чи не діявол то, під дівочою одежою, скушає мого хазяїна?

Кукса. А що ти думаєш, може!...

Антон. Піду-ж я, думаю собі, до попа і попрошу його, щоб він одмолитвував мого хазяїна!...

Кукса. До попа? Чи ти-ж не здурів?

Антон. Я-ж ще не ходив, а тільки наважився! Як я знаю, що піп має вас за чоловіка богомільного і богобоязливого!...

Кукса. Так так... Я такий, такий справді! Ти не ходи до попа, а я краще сам йому признаюся на духу!

Антон. Нехай би та Оксана до мене липла, це не диво-б було, бо я парубок і молодий чоловік; а що-ж їй на вас уподобалося?

Кукса. Скушення, диявольське скушення!

Антон. Вже-ж не лисина ваша?

Кукса. Що таке?

Антон. Я той... я помилив ся!... Я хотів спитати: чи не гроші ваші її скушують?

Кукса. Які гроші?

Антон. А ті, що ви, на тім тижневі, переносили у ночі на ливаду, у поливяному глечикі...

Кукса. Не переносив!...

Антон. Шкода тільки, що я не бачив, куди ви переховали той глечик!

Кукса. Не бачив?

Антон. Як би я бачив, то зараз би взяв їх...

Кукса. Взяв би?

Антон. Чого ви так злякались? Я-ж кажу, взяв би їх, приніс би до вас, та і сказав би: ховайте краше ваші капітали!

Кукса. Справді?

Антон. Я з роду не брехав.

Кукса. (Дивить ся на нього). От же я не розберу, що ти за людина...

Антон. Я? — сама правда!

Кукса. Може, може!... Ну, та і бойкий ти на словах!

Антон. О, я на словах, як на органах!

Кукса. Бачу, бачу! Музикант! Хе-хе-хе! А ну, подивись мені в очі! (Антон дивить ся). Здаєть ся, що ти не брешеш. Ну, то я-ж оце піду, а ти тут доглядай, за дівчатами.

Антон. Та вже не бійтесь і ока не заплющу! Може і радий був би заплющить хоч одне око, та коли-ж мені так баби починили, що сон у мене на вік одняли!

Кукса. Ну, прощай до якого часу!

Антон. (Доганя з заду і кричить). Слухайте, хазяїн!

Кукса. А що там ще таке?

Антон. Ви вже, пожалуста, не зачіпайте отієї Оксани, нехай вона скисне!

Кукса. Скушеніє, чисте навожденіє! Та нехай вона... Навязала ся... а люди і почнуть нащекувать... (Пішов).

Антон. Ну, коли-б мені удалось ще тебе піймати хоч на одній провині, тоді-б ми з тобою потягались!

Я В А ІІ.

Ті--ж і Василь (вихадають з кузні).

Антон. Ну?

Василь. Нї ну, нї тпру!

Антон. Погано пан пише! Ну, а я свого огаря трохи гнуздаю! Ось-ось скоро і цурку надіну на губу!

Василь. А знаєш, братухо, що я де-що придумав?

Антон. Кажи, що!

Василь. Коли вже діло доходить до нікуди, то треба на хитрощі пускатись!

Антон. Я це давно знав і так і роблю! Бо в світі, на гроші та на господарські достатки більш бідних людей, ніж богатих, а що на розум бідних, то ще більш. І ті люди, що живуть в достатках, з де-більшого мають дивну натуру: вони не можуть ступити і одного ступня без поводири, а інші, то ще і гніваються, чом їх за ніс не водять!...

Василь. Як же це так? я і не розберу!...

Антон. А ось розміркую! Наприклад, от скажу про мого хазяїна: коли-б я не запевнив його у тім, що ненавиджу бабського роду, чи він дав би мені під пригляд своїх дочок?

Василь. А і справді!

Антон. Перш він бояв ся вийти за подвіре, мучув ся, сердешний, не спав покійно, не їв, не пив... Все йому здавалось, що його дочки за хлопцями бі-

гають... А тепер він пішов собі до людей безпечно. Стало бити, я воджу його за ніс, йому-ж на користь.

Василь. Ну, та і хитрий же ти!

Антон. Та і ти-ж на хитрощі пускаєш ся?

Василь. Моїми хитрощами я тільки себе дурю! Скажу тобі, братухо, що без Горпини мені краще в ополонку головою!...

Антон. От ще що вигадав! Нехай накладають на себе руки ті, за котрими є кому жалкувати, а наш брат, бідолага, загине не своєю смертю, то скажуть: „туди йому і дорога, ледацюзі!” Я теж кохаю Оришку, а що-ж ти вдієш? Треба хитрувати: не можна через тин, лізь по-під тин!...

Василь. Ти мені що-дня одне і те-ж кажеш. Кажу тобі, що мені не ждеть ся!... Ні, я рішив! Оце я зараз несу роботу в містечко, та забіжу до писаря, він мені родак і щось-то вже він мені та порадить! Я чув, що мій хазяїн не сьогодні—завтра дожида жениха з города; хто-сь то має приїхати, сватати Горпину!...

Антон. І мій натяка частенько про якогось жениха, теж з города.

Василь. Піду, упаду прямо писарові до ніг, нехай визволя обох нас!...

Антон. Яким побитом?

Василь. Про те вже він знає. (Пішов).

Антон. А може і справді писар що небудь придума? Чув я, що писарі на ці штуки великі майстрі! Що-ж це Оришка і доси не виходить! Сказала-ж: як тільки батько з двору, то зараз і вибіжу!” (Побачив Оришку). Іди, Оришко, не бій ся. Батько ондечки вже ледве манячить. Пішов по людях гроші правити за переміл, то може там і геть-то загостюєть ся...

Я В А ІІІ.

Оришка і Антон.

Оришка. Ох, я так вся і тремтю!

Антон. Бог-зна чого ти лякаєш ся!

Оришка. Де-ж пак! Нещаслива наша доленька, що і побалакати не доведеть ся до ладу!...

Антон. Що-ж, коли батько твій, бач, все гне на те, щоб до його дочок сватались дукарі, або купці!

Оришка. Ох, горенько тяжке! „Віддам, кажуть, тебе хоч за старого та беззубого, а би-б за грошовитого!”

Антон. То-то ж-бо і є! Що не кажи, а велике діло гроші! А ти послухай батька, покорись йому, та іди хоч за чорта лисого!

Оришка. Бог з тобою, Антоне, як це ти говориш? Ти гніваєш ся за щось на мене? І через те так кривдиш мене? Чи я-ж тобі у чім зрадила?

Антон. А то-ж і ні? На глум я тобі здав ся, чи як? Он і вчора цілісеньку ніч виходив по ливаді, а ти і не прийшла!... А я ходжу, як дурний... Мало не до сьвіта блукав та висьпіював! (Промовчав). Ну, Оришко, що-ж, надумалась ти про те, що я тобі казав?

Оришка. Скажу прямо батькові: віддайте мене за Антона!

Антон. Коли ж-то буде?

Оришка. Як тільки спобіжу таку годину, що вони не будуть сердиті!...

Антон. Це буде як раз на маненького Юрія, як рак свисне!

Оришка. Вони деколи бувають таки дуже добрі!

Антон. На Миколи та і ніколи!

Оришка. Я скажу їм прямо, що не переживу розлучення з тобою!

Антон. Переживеш!

Оришка. Ох, яка твоя мова уразлива!

За що-ж, милий, ти вражаєш
У край моє серце?
Чи вже-ж справді ти думаєш,
Кохання минеться?

Антон. Хоч думаю — не думаю
Серця я не змушу:
Воно ніє, воно рветься,
Гадиною веться!
Не приспить його і не спое
Сон-трава, ні рута;
Одна смерть його загое,
Та зїлле-отрута.

Оришка. На що-ж смерть, нехай надія
Обгортає душу,
Бо без неї, як без сонця,
Загинуть мушу.

Антон. Занежав я надію
І думки залишив,
Тільки серце пориває,
То квилить, то умліває...
Не приспить його і не спое
Сон-трава, ні рута;
Одна смерть його загое,
Та зїлле-отрута.

Оришка. Годі, милий, орле сизий,
Годі-ж сумувати;
Станем широко у Господа
Доленьки бламати!

Антон. Хоч благаю — не вблагаю,
Зглязись на нашу долю,
Спаруй серця наші і душі,—
Вчини сьвяту волю!

Оришка. Боже милий, милостивий,
Горя я не змушу, —

обоє разом

Бо не має йому краю: }
Воно палить душу. } обоє разом

Антон. Одначе, я все такі боюсь вірити тобі! Бо
не могу я свого серця заспокоїти!

Оришка. (Глянула у бік). Ой, лишенько, батько
вже вертаються!

Антон. Чи і справді? (Глянув у бік). Так, так!
Вже його лихе несе! Слухай, Оришко, підемо на про-
пале?... Ні? Чого-ж ти мовчиш?... Ти бачиш, що
серце моє вогнем поняло! Ну, то як собі знаєш, а
тільки слухай сюди: хоч би там і смерть, а щоб ти
сььогодні була на леваді!...

Оришка. Буду, хоч смерть, а прилину, мій орле!
(Пішли).

Я В А IV.

Кукса (виходить засмучений і сідає на лаві.)

Втомився! Не так від ходу, як від тих ду-
мок, від того клопоту! Куди не піду, так думка но-
ги і поверта додому. (Сьпіває):

Чи мені-ж хоч марілось,
А чи у сні верзлось,
Щоб отак на старість
Сумувати прийшлося?

За що-ж, за що, за що,
Ти мене караєш,
У землю вганяєш,
Сили відіймаєш, —
Господи! — за що?

Доти я був щасливий,
Доти я і не журился,
Доти і не знав смутку,
Доки я не женился.

На щож, на що, на що,
Жінку собі взяв,
Дітвору придбав,
Клопоту зазнав, —
Господи! — на що?
Сумую я і нуджу ся,
Сьвіт мені остогид,
Бідкаюсь та бю ся,
Як та риба об лід.

Куди-ж куди, куди,
Подінуся з журбою,
З тяжкою нудьгою,
З такою сімею —
Господи! — куди? (Сів).

Гай, гай! Не допоможе, милий Боже, і воскова сьвічка! І за які гріхи покарав мене Господь, отім нікчемним зіллем? Ну нехай би сказати одна, нехай би вже і дві... Ну ще і три сьак-так! А то-ж п'ять! Оришка, Палажка, Оксана, Тетяна, ще і Івга! Ну, як ти даси їм ради? Це-ж не те, що там, як бува у млині, що небудь поламається, кулак, чи порплиця: цюк раз, цюк у друге — і полагодив! А тут що-денна, що-хвилинна біда!...

Антон. (З млина). Хазяїн! Вже Гаврилове жито змолось; чиє тепер засипати: жидове, чи дякове?

Кукса. Засип жидове! З жида швидч гроші виправиш, а з дяка поправиш! (Антон пішов, Кукса оглянувся). Як це Антон постеріг, що я переховав гроші? Добре, що я після того ще раз їх переховав! (Антон підкрився з заду і дивиться з плечий, Кукса думає, що то собака спинається, кричить: пішов, рябко!). Скільки-ж це у мене бракує до п'яти тисяч? З собою приніс сорок сім рублів, (знов кричить: „пішов, Сірко!) та у малій скрині під

замком шістьсот тридцять чотирі, та в глечики на леваді чотирі тисячі...

Антон. (З за плечей). А як змелю жидове, тоді чиє засипати?

Кукса. (Хова гроші). Чиє хочеш! (Антон пішов). Ні, мабуть, як ляжу спати, тоді і полічу; нема кращої доби лічити гроші, як в ночі, ніхто не мішає! (Помовчав). От старша дочка, Оришка, та вже і зовсім приспіла, до парубків аж горить... А за нею вже і меньча пнеться в гору, як той будяк! А вже, звісно, коли це зілле пристигло, то швидч випихай його з двору, бо як перестигне, то ніхто і не поквартить ся... А женихів, як на злість, нема та і нема! Тут би, мовляв, віддав би і за півня, колиб тільки срібне пір'я... Ну що, як би до Антонової вроди, та гроший хоч рублів п'ятьсот, та волів пар зо три, та земельки... От би зятем був би!... Чи і справді-ж Антон так ненавидить бабів? Як він постеріг мене з Оксаною?... Здається, так вже оберегаєшся, от же-ж і постеріг! Мабуть не даром чоловікові дано два ока... Одначе, я думаю, що на бабу мало і двох очей, то вже таке проклятуще зілле, що за ним і в чотирі не потрафиш. Хоч би сказати і про мою покійну жінку...

Оришка. (З хати). Тату, а де я візьму муки на вареники: чи у млині, чи...

.. **Кукса.** Кортить тебе у млин? Тьфу! все забуваю, що у мене Антон служить; ну, з цим навряд чи пожиркує! (Гука). Піди у млин, нехай Антон візьме коряк з якого там купецького лантуха. Піди, піди, та поцілуй його! (Регоче).

Оришка. З якої речі? Цілуйтесь самі з ним, коли він вам так до вподоби! (Пішла).

Кукса. (Сьміється). Мабудь, вже коли — небудь впіймала від Антона облизня!

Я В А V.

Кукса і Дранко.

Дранко. (Кричить у себе на дворі). І слухати не хочу! Знаю, які печериці підеш збирати. Сиди мені в хаті, як пришита! Що?.. Ну, ну, ти в мене поговориш! Що підеш таки? То і не вертайся до двору!

Кукса. Чого то мій сусіда так розлютував ся?

Дранко. (Виходить). Це кара Господева! Нї в день, нї в ночі і ока не заплющ, так і зори, як той пес!...

Кукса. Добри-день вам, сусіде!

Дранко. Нї, вже, мабуть, мені доки і сьвіт-сонця доброго дня не бачити!

Кукса. А що там таке трафилось?

Дранко. Відчепіть ся ви від мене! Раз-по-раз липнете до мене, мов смола до підіска; що-дня лізете мені в очі з своїми питаннями, як пил з вуглю!... Здаєть ся, добре вже знаєте мій клопіт!

Кукса. А, то ви все про тее?

Дранко. Та вже-ж не про онеє? Он у вас від п'ятох клопоту того повен міх, аж голова облізла, а в мене їх аж сім... Я вже не раз кажу, що краще-б мені кувадло на десятеро тріснуло, ніж оттака щоденна гартівля!

Кукса. Та хай би мені що-дня лотоки трощило в цурки, опуст засмогтувало!

Дранко. Та що вам?

Кукса. Як що? От тобі і здрастуйте!

Дранко. У вас же їх тільки п'ять!

Кукса. Але-ж і п'ять...

Дранко. Але-ж не сім...

Кукса. Але-ж і п'ять, кажу!

Дранко. Але-ж і не сім, кажу! Гапка, Пріська, Гор-

пина, Хотина, Секлета, Ялина ще й Хівря!

Кукса. Оришка, Палайська, Оксана, Тетяна ще і Івга... Воно конешне!...

Дранко. То-то ж-бо і є! Ціла вармія!

Кукса. Цілий шкадрон! Та адже-ж, кажу, і п'ять в рошот треба взяти!

Дранко. Алеж, кажу і сім по бублику всім... Хоч візьми, забірай на віз, притягни рублем та і вези на торг! Отакого жигала достань у печінки!

Кукса. У голові неначе у десятеро ступ товче! ✓

Дранко. Нехай би товкло, чорт його побери; а тут серце, з пересердя, перепалило тобі, мов на жужелицю! ✓

Кукса. Чи не хочете понюхати сьвіженької? — (Підносить тавлинку).

Дранко. Добре! вже я чхаю і без табаки. (Нюха). Я-ж кажу: нехай би була одна!

Кукса. Ну і дві ще нічого!

Дранко. Та воно і три не велика ще печаль!

Кукса. Ще три, с'як-так!

Дранко. То-ж не сім?

Кукса. Або-ж і не п'ять?...

Дранко. Але-ж не... Атчихи! (Чихає).

Кукса. На здоровячко!

Дранко. Дякую! Міцна табака!... У кого купували?

Кукса. У Свирида.

Дранко. У того, що чотири дочок має? Сердега, певно нарочито роби таку міцну табаку, щоб занюхати своє горе...

Кукса. Еге-ж. З кришталем! Кришталь з розбитих стаканів товче та підмішує у табаку, щоб... щоб щіпало у носі! бо так, каже, вже не беруть...

Дранко. До всього добірають скуства!

Кукса. А так... Сьвіт уперед іде...

Дранко. А що, як нове веретено?

Кукса. Черкає потроху.

Дранко. Черкає?

Кукса. Еге, черкає! Я вже деколи думаю собі: чи не стоять наші хати на такому ґрунті, що він такий плідючий на той бабачий рід? (З Дранкового двору чути гавкане).

Дранко. (Хутко підбігає до свого тину і заглядає у двір). Собаки загризлися! Он вже Василь повернувся. (Гука). Іди-ж, іди до кузні, нічого там переморгуватись!

Кукса. А він хіба туди?

Дранко. Ні, тепер вже не помічаю, а перш трохи стреляв... Тільки моя Горпина до нього...

Кукса. Горить?

Дранко. Аж пашисть.

Кукса. Отак моя Оришка до Антона; тільки що Антон не таківський...

Дранко. Не вірте!

Кукса. Ненавидить бабів!

Дранко. А я вам кажу: не вірте! От за Василя, голову покладаю під кувадло! Як тільки котра з дівчат навернеться до кузні, то він зараз розігріє жигало, та так у вічі і штрика!

Кукса. Не вірте!

Дранко. Розкажуйте!

Кукса. Не вірте, кажу вам!

Дранко. Говоріть собі!

Кукса. Ох-хо-хо! Так за щож, за що-ж на мою голову звалилось таке горе? Воно мов на пшоно потовкло мою душу, мов на крупичатку подерло моє серце!

Дранко. Нехай би там дерло, то пусте діло!... А тут мов обценьками здавило тебе і ріже тобі душу, як крицю тупий терпуг!...

Кукса (сьпіває):

Кукса. За що ти, Боже,
Зтруїв мій вік?

Дранко. Безщастний на сьвіті
Я чоловік!

Кукса. Ой, чи вже-ж мені що-хвилі
Клопіт той тремати?

Дранко. Чи вже-ж мені супокою
І хвилі не мати?

Дранко і Кукса (разом):

О-о-о-о-о-о!...

Згляньсь надо мною!

Дай хоч хвилину

В день супокою!

Дранко. Ой, чи думав ти, Степане,
Що така біда настане? ✓

Кукса. Чи гадав же ти, Максиме,
Що така біда настигне?...

Дранко. Хоч повісь ся,
Хоч вдави ся!

Кукса. Хоч здурій
Або-ж скажи ся!

Дранко і Кукса (разом):

Або сядь, мовчи та диш,

От тобі, Гандзю, книш!

Кукса. Коли-б знав те лихо,
Та зроду-б не женився!

Дранко. Коли-б гадав горе,
Краще-б удавивсь!

Кукса. Як пять дочок мати,
То краще здуріти!

Дранко. Ні, з сьома дочками
Віку не дожити!

Дранко і Кукса (разом):

Ох-ох-ох-ох-ох-ох-ох,

Безщастна доле!

Яке я терплю,
Тяжкее горе!

Дранко. Ой, чи думав ти, Степане? і т. д.

Кукса. Чи гадав же ти, Максиме? і т. д.

Кукса. Єсть же в світі люди,
Що горя не мають.

Дранко. Замість сім дочок,
Одну собі мають.

Кукса. Інчий одну має,
Та і ту проkliнає.

Дранко. Ох, правда, сусіде,
Що і так буває.

Дранко і Кукса (разом):

Ох-ох-ох-ох.

Зглянься надо мною,

Дай хоч хвилину

В день супокою!

Дранко. Ой чи думав і т. д.

(З дворів чути регіт).

Дранко. Йй Богу, вже Горпина відкрадаєсь кудись! Де-б мені дубину зачепити? Пострівай же, я тобі дам печериці. (Витягає з тину кілок і біжить в подвіре).

Кукса. Піти ще у млин, чи не засну хоч трохи?.. та може заспокоюсь.

Антон. (Спостеріг його, кричить на Оришку). — Убірай ся, убірай ся з млина, нічого тобі тут засиживатись!

Кукса. Ай, молодець Антон! (До Оришки). Поцілуй його, Оришко, то він зараз подобріє! (Регоче).

Антон. Як ви, хазяїн, отак будете повчати її, то я і рощоту попрошу! (Кукса сьміючись пішов у млин).

Кукса. (Тихо). Та то я нарочито...

Я В А VI.

Оришка виходить усьміхаючись.

Оришка. Ну, та і не хитрий же Антон! Як достойтно удає з себе сердитого, ніби і справді ненавидить мене... А вже як він мене любить, як кохає, то і не знаю, чи зможе який инчий парубок кохати так дівку! І цілує, і пригортає і щебече!... І так же-то любо тоді стане на серцеві, та весело! (Сьпіва)

Любий Антоне,
Мій ти соколе, —
Ти-ж мій коханий,
Ти-ж мій жаданий!

Як мені любо,
В купці з тобою!
Не зрадь же мене,
Мій ти собою!

Мій ти кришталю,
Тебе-ж, серденько,
Щиро кохаю.
Як мені любо і т. д.

(Пішла в хату).

Я В А VII.

Дранко і Горпина.

Горпина. (Ідучи через кін). Я-ж вам кажу, що зараз вернусь!

Дранко. А я тобі кажу: вернись! Вернись зараз мені, бо ноги поперебиваю!

Горпина. А я вам кажу: не вернусь таки. (Пішла).

Дранко. Ах, ти-ж анахтема! (Кидає в слід її палицю і попадає в Скакунця).

Я В А VIII.

Дранко і Скакунець.

Скакунець. (Підняв палку). Ну що-ж, як оцей документ та представлю я до особи мирового суді?

Дранко. Вибачайте, то я ненароком!

Скакунець. Що мені з вашого „вибачайте?“ Ви моїй особі могли щією особою ноги поперебивать.

Дранко. Вибачайте, будь ласка!

Скакунець. Знов: вибачайте!“ Чудний народ!

Дранко. А чого-ж вам ще?

Скакунець. Не доводя до особи мирового суді, предлагаю вашій особі заплатити моїй особі руб сребра. На це вам даю строку три дні. Це одна стаття. А другий параграф: маю до вас листа з города.

Дранко. Листа? Давайте мерщій! (У бік). Певно, від Лахтієна Хведоровича з города! Може про що цікаве пише?

Скакунець. (Гука в двір Кукса). А хто там є живий? Скажіть хазяїнові, що маю до нього лист з города!

Я В А IX.

Кукса хутко виходить з млина.

Кукса. Кажете, листа до мене принесли? (У бік). Певно, хтось з приятелів чи не жениха рає?...

Дранко. Давайте-ж мерщій, бо мені ніколи!

Писар. Ніколи не треба хапатись! Хто хапається, той тільки діло псує, так і в псалтирі показано: хто спішить, той людий сьмішить... Так-то, приятелі мої любезні і милостиві государі...

Кукса. Пожалуста, мерщій давайте!

Писар. Що?

Кукса. Та лист-же!

Писар. Який?

Дранко. А, які-бо ви! Тут повна голова клопоту!..

Кукса. Аж гуде в голові, як у млинї, від того клопоту...

Писар. Слухайте сюди, я вам розкажу одну прикту. Їхав один чоловік через вузенький місток, а йому на зустріч полупанок. „Звертай“, кричить полупанок. Той мовчить. „Звертай!“ кричить у друге. Той таки мовчить. Полупанок баче, що неперевага, вже промовив з тиха: „Будь ласка, зверни, чоловіче добрий“. А чоловік тоді і одмовив: „А де-ж ваше: здрастуйте?..."

Кукса і Дранко. Хіба-ж ми з вами не здрастувались?

Писар. По справці, оказується, що ні!

Дранко. (Простяга руку). То здрастуйте!

Кукса. (Тож). Мое поштеніє!

Писар. (Стиска руки.) Доброго здоров'ячка! Як ви собі поживаєте?

Дранко. Та так, помаленьку!

Кукса. Полегеньку: то скоком, то боком!

Писар. Ну, слава Богу! Щож у вас тут нового?

Дранко і Кукса. О, вже знов почали! Та мерщій-бо!...

Писар. Чого це ви до мене прилипаєте?

Дранко і Кукса. Та де-ж листи?

Писар. Листи? Листи там де їм слід бути — на дереві!

Дранко. Та ні, листи ті, письма?

Кукса. Те, що чорнилом по бумазі...

Писар. А, письма? У волості!

Дранко. То так би й казали зразу! (До Кукси). Побіжимо, сусіде?

Кукса. А що-ж, пошкунделяємо.

Писар. Волость замкнена.

Дранко і Кукса. А в кого-ж ключ?

Писар. У кого належить йому по закону бути.
Закон показує: „Печать у старшини, бляха у соцько-
го, книга у зборщика, а ключ у писаря.” Писар єсть
ключ до всяких ділов!...

Дранко і Кукса. Так одімкніть!

Писар. Одімкнуть не штука, коли-б не заржавів.

Дранко. Лоем помастить...

Кукса. Або олинавтом...

Писар. Не безпокойтесь! Я всі свої архиметики і
без вас повімаю!

Кукса і Дранко. Ну?...

Писар. Не нукайте, не повезе... А як засїпаєте,
то ще і хвицать почне!

Дранко і Кукса. Морока з вами, та і годї!

Писар. Скажіть мені, любезнійщі мої приятелі і
милостиві государі: як ви збіраєтесь куди їхать, чи
ви годуєте коней?

Дранко. Хто-ж цього не зна?

Кукса. Не погодувавши, не поїдеш!

Писар. І оброку даєте?

Дранко. Як не даси вівса, не побіжать!

Кукса. Що і казати, з двору не рушать, приста-
нуть.

Писар. Стало бити їхати: тпру?

Дранко і Кукса. А так, так: тпру!

Писар. От там і вся політика! Розумно вам?

Дранко і Кукса. Ні!

Писар. Так слухайте-ж, я вам ростовкую усе по
пунктах і по параграфах...

Как без політики жити,

На цім химернім світі?

Чи викрешиш з кременю

Вогню без кресала?

Чи солодко їсть ся,

Борщ голий без сала?

А кому до смаку

Пампушки без часнику,

Без олію галушки,

Або риба без юшки?

Не знаю, панове,

Как на ваші зуби?

А я від тої страви

Одвертаю губи!

Кожний писар з покон вік,

Политичний чоловік:

Нельзя йому слова свої

На вітер пускати,

За все він повинен

Требувати плати...

Бо волостний писар,

Што в слюсарні слісар,

Што у плузі чересло.

Або в човні те весло.

Не знаю, панове,

Як вам це здаєть ся?

Я-ж маракую,

Што скрізь так ведеть ся! ^х

Тепер візьмем кого з селян,

Не з грошовитих, а з бідних мирян:

Чи знайдець ся хоч один

Такий вже не ласий,

Щоб йому перед Різдвом

Не снились ковбаси,

А у піст таран, чахонь,

Оселедець часом,

Після-ж чарки, на похмілє,

Хрін та редька з квасом?...

Не знаю, панове,

Што частіш вам снить ся,

А што тій бідноті,

То що ніч м'ясницї!...
От, грошовитий го инча статя,
Тїх безпечнїше по всяк час жите:
Не потїе, не хворїе,
Карбованцї лїче,
Усїх гонить, зневажає
І всїм дулі тиче!
Люди всї йому мовчать,
Доки грошики брязчать!...
І до віку, добрі люди,
Грошовитий в шанї буде,
Бо гроші над нами
Завджи керують,
За гроші і дурнї
Розум купують!
Тепер, панове, скажіть менї,
Как без политики жить на селї?
Чи можна-ж нам, писарям,
Ворони ловити,
Коли сьвіт такий жити!
Што краще і не жити!
Потому я і не дрїмаю
І де должно, запускаю
Будьто-би для ради штуки,
У чужї кашенї руки...
Не знаю, панове,
Как це вам здаєть ся,
А меж нами писарями
Везде так ведеть ся. X

Дранко і Кукса. А листи-ж наші як?

Писар. Тепер я піду до дому, пообїдаю, так ляжу відпочити...

Дранко. Та це вам замарудилась подратувать нас, чи як?

Кукса. Нічогісенько не розберу!

Писар. Одначе, прощайте! Завтра, як не забуду, то принесу вам листи.

Дранко і Кукса. Та це до завтраго ждати?

Писар. (Дивить ся на обох). Ач, які нехитрі! Ну, как діло віджу, то з вами з невиразимою хвилюозофією недалеко доїдеш. Чи ви справді, чи прикидаєтесь? Не вже ви зовсім не догадались?

Дранко. Я ні, я зовсім не догадливий!

Кукса. А менї розжуйте і в рот положїть, то я і тоді не догадаюсь. Хїба вже скажете: „їж!” А то так і буду стоять, роззявивши рота.

Писар. Справді?

Дранко. А так, так! вони у нас такі!

Писар. Стало, будем говорить прямо?

Дранко і Кукса. Прямо краще!

Писар. Как упрямо, так і прямо! Уплатїть менї, то і листи зараз получите!

Дранко. Так би зразу і казали!

Кукса. А то й почали закидать про коней та про овес!...

Дранко. Та про якусь политику!

Писар. Таксу ви мою знаєте?

Дранко і Кукса. А яка?

Писар. Перш була по пятаку, а тепер возвишена, по гривенку! Бо скрізь тепер їдьот на повишенїе!

Кукса. (У бік). От, чортів дряпіжник! (Виймає з кишенї гроші). Натє вам!

Писар. А вам звольте лист.

Дранко. Звольте і мої! (Дає гроші).

Писар. (Дає лист). Пожалуйте і вам!

Кукса. (Одійшовши трохи, манє пальцем писаря.) На часиночку!

Дранко. (Тож манє собі). На хвилиночку!

Писар. Чого?

Кукса. Милости прошу!

Дранко. Будь ласка!

Писар. Такса теж возвишена: за прочитаніє десятих копійок, за одписаніє двайцять. (Голос з двору Дранкового: "Тату, ідіть, до вас паламар чогось прийшов!").

Дранко. О, слава Господеві! Той мені даром прочитає! (Пішов у свій двір).

Писар. Гривеник з кармана вилетів!

Кукса. От, щасливий мій сусіда: йому все дурницею обіходить ся... Зділайте милость!

Писар. Ну?

Кукса. Прочитайте, що тут надрапано, я за платою не постою!...

Писар. (Протяга руку). По таксі!

Кукса. Не турбуйтеся! Мілких тепер нема! Завтра...

Писар. Ні, спасибі... Мені вже живіт підвело від ваших завтраків!

Кукса. От же лишенько! Та ось хоч сами помацайте, порожнісенькі кишені!

Писар. (Хоче взяти за кишеню). Позвольте!

Кукса. І не сором вам лізти у чужу кишеню?

Писар. (Засовує руку у його кишеню). З вашого присогласу. (Виняв гроші). Бачте, ось і намацав как раз гривеника!...

Кукса. (У бік.) А, щоб не даром, мабуть, кажуть, що иноді і сам чоловік не зна, у якій кишені у нього чорт сидить!...

Писар. Єто верно! (Роскрив листа, читає). „Приятелю мій, вселюбезнійшій милостивий государ і шановний господине”...

Кукса. Спасибі за шанобу! Мене таки, спасибі, люди шанують!

Писар. (Знову читає). „Шановний господине!...”

Кукса. Аж двічі шанує мене? Це якась дуже вже добра людина пише!

Писар. Ви-бо не перебивайте, а слухайте готового! Воно зараз піде далі: „...Шановний господине! Звиняйте, што так довго не одписував до вас об ваших ділах, касательно жениха...”

Кукса. (Озираєть ся). Читайте, будь ласка, нишком, я не глухий!

Писар. (Читає). „... Касательно жениха, потому што не мав времені!...”

Кукса. А як що і справді йому було ніколи? Ко-нешне, мушу вибачити!

Писар. Я, кажесть ся, здеру з вас проти возвишеної вдвое!...

Кукса. За що?

Писар. За многоглаголаніє!

Кукса. Мовчу, мовчу!

Писар. (Читає). „Ну, одначе, тепер подаю вам дорогу звістку: на етом тижневі, когда не в субботу, так неизбежно у неділю”...

Кукса. Сьогодні субота!

Писар. Єй Богу, я полізу до вас у кишеню за возвишеною таксою. (Читає). „...У неділю приедить парнишка, жони моеї сродник, на оглядини до вас. Хоч він вже і в літах, і із себе не виду непоказной, но одначе-ж хвундаментний чоловік і порадошний господин. Зумійте тільки прийнять його в настоящім хвасоні, і дощер ваша, Орна Максимовна, возьмуть себе в первое предисловіє превосходное щастіє і отсюда возникнет любовь і проче”...

Кукса. Подай, Господи!

Писар. Ну, та і язык-же у вас!

Кукса. Мовчу, мовчу!

Писар. (Читає). „Може йому прийдесть у второе предисловіє прикинуть ся убогим і одягнуть ся вон

не по благородному, а по бідному, то ви не внімайте не етот хвакт свого обращенія...

Кукса. (Крізь зуби). Подай, Господи!

Писар. Чи ваш язик може понімає яку небудь дисципліну? (Чита). „Желаю вам от усіх моїх совокупних чувствій хорошо на веселі гулять і нас часто вгощать. Совітую не откладувать етого діла у продолжительний ящик, везти у той же день до вінця і слава Богу...”

Кукса. (По павзі). Амінь?

Писар. Амінь. О, тепер можете розглагольствовать, скільки бажаєте.

Кукса. Амінь! Йй Богу, зараз оце і до попа побіжу і договорю його. (У бік). Слава Тобі, Господеві, діждав ся!... (До писаря). Милости прошу і вас на весіле! ✕

Писар. Благодарим за вніманіє! Так ка-же, разві ви завтра думаєте їх і звінчать?

Кукса. А що-ж тут довго откладувати? Як що можна, то і сьогодні!...

Писар. Оце-ж і по листові. А від кого він, ви догадались?

Кукса. Від Лахтієна Хведоровича, з города?

Писар. Так і тут означає: „Від Лахтієна Хведоровича, з города”. Ну, до свіданя з вами! (Іде).

Кукса. (Хова листа). Ну, тільки я вам скажу, що за такого куценького листочка не варт було платити гривеника!

Писар. Не велик, кажуть, червінчик, та дорогий! За те-ж зятя багатого придбаєте.

Кукса. (Оглядаєть ся). Будь ласка не гамоніть!.. А хіба мені моя дочка обридла? Легко, думаєте, мені буде розставати ся з нею? Ви понімаєте, що таке діти за для батька, котрий ними втішаєть ся, ними пишаєть ся, живе ними, диха ними... Котрий, котрий... (У

бі, ідучи в хату). Слава Тобі, Господи! Так і чую, як мені від серця відтягла; на душі так якось весело стало, мов весняна вода прибува на лотоки, неначе величезний лантух з пшеницею зусунув ся з плечей... Коли-б тільки піп согласив ся швидч їх повінчати? Та нехай хоч і 25 карбованців загне, заплачу. (Пішов)

Писар. Треба-нада буде сповістити Василя, што наша політика, кажесть ся, вже кипить!

Я В А Х.

Дранко і Писар.

Дранко. (Балакає сам з собою). Я таки зразу догадав ся, що це від Лахтієва Хведоровича. Піп до мене дуже прихильний, то він мені їх завтра, або сьогодні звінчає! Паламар каже, що можна хоч і сьогодні звінчати, аби документи були чистоплодні! (До писаря). А, ви ще тут? ✓

Писар. Дожидаю од вас резолюції на счет рубля серебра.

Дранко. А, які бо ви! От же, я добріший від вас.

Писар. Любопитственно?

Дранко. Милости прошу завтра до мене на весіле!

Писар. Благодарю! (У бік: І тут діло закін). Це одна статя, а за руб серебра три дні вам на розмишленіє. До свіданія!

Дранко. Тільки ви сусідові анї словечка. (Писар пішов.) Сьогодні або завтра жених прибуде! Спасибі Лахтієнові Хведоровичові! Пише, щоб я скоріш їх звінчав! Мотнусь оце зараз до попа!

Я В А ХІ.

Кукса і Дранко.

Кукса. (Ідучи з свого двору і не бачучи Дранка, тихо присьпіває і притопує):

І по хаті тини-тини,
І по сїнях тини-тини,
Вари, жінко, лини!...

Дранко. (Побачивши, що Кукса танцює, присьпі-
вує і собі).

І по хаті тупу-тупу,
І по сїнях тупу-тупу,
Вари, жінко, крупу!...

Кукса. (Уздрів Дранка). Чого це ви (сусїде, так
радієте?

Дранко. А вас яке лихо розносило, що танцюєте?

Кукса. Хїба-ж то я танцював? Я утоптував осьде-
чки землю, бачте, якась чортяка покорписала?...
Певно, капосні діти у хаток грались, або у горобця...

Дранко. А мені здалось, що ви танцюєте, я і поду-
мав собі: а ну, піддам сусїдові охоти!

Кукса. Та чи нам же танці на умі?... Об спасенні
душі треба думати!

Дранко. Чи не до вечірні зібрались?

Кукса. Еге!

Дранко. У яку церкву?

Кукса. До Спаса! Велїв конячину запрягти...

Дранко. А я піду до Пречистої. Ох, гріхи, гріхи!

Кукса. Іменно, що гріхи! Здаєть ся і живемо по
Божому, і в церкву вчащаємо, і постів додержує-
мо... Чи ви понедїлкуєте?

Дранко. А як-же, вже третій рік.

Кукса. А я шестий!... А під старість все там ніби
чуєш, яка сила гріхів за плечима!... Як після добріє
зими води у ставок напре, що аж греблю рве.

Дранко. Еге, так і чуєш, як пригина тебе до зе-
млі, як добрий лантух з земляним вугілем!

Кукса. От, часом кузочку манесеньку наступиш
ногою і задавиш її ненароком, а воно і то гріх! (Дає

понохати). І цього зїля, кажуть, гріх вживати... А
ми все таки вживаєм...

Дранко. (Нюха). А як-же! Я чув від одного дяка,
що каже, на тїм сьвітї нечиста сила, замість цієї по-
ганї, буде тобі у нїздри запихати чемерицю...

Кукса. Мені один салдатик розказував... гвар-
дієн, він, значить ся, був вже аж двічі на Ахтонській
горі... так каже, що... каже: „гріхи наші да і тільки!”.

Дранко. Прощайте до якого часу!

Кукса. Ходїть здорові! Може вас чим зобидив
сьогодня, то простїть мене!

Дранко. І мене простїть!

Кукса. Бог простить! Знаєте, живемо по сусїд-
ству: не можна, щоб инколи не посварились... Соба-
ки і ті гризуть ся... або горщик з горщиком в печі
стовкнеть ся і розібеть ся... (Уклонившись, пішли).

Я В А XII.

Василь, Антон, потім Горпина і Оришка.

Василь. (Регоче, хапаючись за боки). Бачив, ба-
чив, Антоне, як наші хазяїни мало не подуріють з
радощів?

Антон. Від чого-ж то?

Василь. Послї, послї розкажу. От, так штукерія
буде!...

Антон. Ой, не радїй заздалегідь! Одначе, поки
там що, а тепер наша воля! (Гука). Оришко! Мерщїй
сюди! Гукай на Горпину!

Василь. Горпинко, моя рибонько, скорїй іди!

Оришка. (Вбігає). Чого це батько так рано пої-
хали до церкви, ще і до вечірні не дзвонили?

Горпина. (Вибігає). Чого це так рано сьогодні по-
шабашили роботу?

Василь. Ох, які ви дівчата цікаві!

Антон. Старим Богу молитись, а молодим веселитись! (Сьпівують):

Антон, Василь і дівчата.

Тепер нам воля,
Тепер нам роздоля, —
Гуляймо-ж, сьпіваймо,
Доки щастить доля!

Дівчата. Ой як-же любенько,
Беть ся серденько,
Сьмієть і радіє,
З кохання мліє!

Всі. Тепер нам воля,
Тепер нам роздоля, —
Гуляймо-ж, сьпіваймо,
Доки щастить доля!

Антон і Василь.

Дівчино-серденько,
Любимось вірненько
Кохаймось до віку
Без міри, без ліву!

Всі. Тепер нам воля,
Тепер нам роздоля, —
Гуляймо-ж, сьпіваймо,
Доки щастить доля!

— ЗАВІСА. —

Д І Я ІІ.

— Левада. — Верби і лоза, річка. — Ніч. —

Я В А І.

Горпина і трохи згодом Василь.

Горпина. (Виходить і придивляється). Насилу батько заснув! Чого це він такий веселий повернувся з вечірні, мало не танцював? „Одягай ся, каже, завтра в найкращу одержу, та сподівай ся до нас дорогих гостей!“ Яких? питаю. „Сама побачиш!“ І довго все щось натякав таке, але я нічого сенько не розібрала. Все якісь шуточки, аж обрид мені!... Ледве-ледве улїг ся спати. Я таки, щоб запевнити себе, чи і справді заснув, взяла соломинку та і полоскотала його по щоці, а він хоч би тобі вусом моргнув,— хропе!... Що-ж це ні Антона, ні Оришки нема, і Василь десь запропастив ся? (Сїдає на пенїок і сьпїває):

Сьвіти, сьвіти, місяцю,
І ти, ясна зоря,
Просьвіти доріжку,
А де мила моя.
У чистому полі
Там шовкова трава,
Гей, там дівчина косу
Та й розчісувала! (Гукає).

Гу-у! Оришко, гу!

Там дівчина косу
Та і розчісувала,
Сестрицям-подружкам
Переказувала... (Знов гукає).

Сестриці-подружки,
Ви кайтесь по мені,
Не доймайте віри
Та козаченькові. (Знов гукає).

Що-ж це, і справді ніхто не іде? Самій якось аж ніби сумно сидіти. Гу-гу! Чого це Василя так довго нема? Де він запропастив ся?... А може де-не-буť притаїв ся, та дожидає моєї звістки? Чудний парубок! — „Як часом я, каже, не одкликатимуся на твій голос, то знай, що то означа, що хто-небудь за нами зорить; тоді нявкини, як кітка, і я зараз з'явлюсь!...” А ну-ну, чи відкликнеть ся, чи з'явить ся?...

Няв, няв, няв!
Нї, не чуть!
Де ти миленький?
Василь. Няв, няв, няв!

Горпина. О, відкликаєть ся!
Голуб сизенький!

Василь (крадеть ся левадою).
Я тут, Горпино!
Я тут, рибчино,
До тебе лину,
Моя єдина!

Василь і Горпина (разом):
Як мені любо,
Серденько моє,
Які-ж ми щасливі
Тепер обоє!

Горпина. Без тебе, серце,
І сьвіт не милий!

Василь. Моему коханю
Немає міри!

Василь і Горпина (разом):
Як мені любо,
Серденько моє,
Які-ж ми щасливі
Тепер обоє!

Горпина. Моя ти думко,
Щира дружино!

Василь. Дай приголублю
Мою єдину!

Василь і Горпина (разом):
Як мені любо,
Серденько моє,
Які-ж ми щасливі
Тепер обоє! ✕

Василь. Моя ти рибонько, моя утіхо, моє ти ясне сонечко!

Горпина. Справді? Мабудь таке ясне, що аж в очах темніє? Тобі-б все тільки аби цілуватись та голубитись; а ти і незнаєш, що завтра, либонь, якесь мене лихо чекає? А казала тобі скільки разів: утечемо, та нишком звінчаймось! А ти все: боюсь, боюсь!...”

Василь. Завтра нас може щаслива доля чекає, а не лихо! Завтра, як то кажуть, бабка ще на-двоє ворожила!

Горпина. Як? Що таке?

Василь. А таке, що єто я таку підвів машину, що твій батько і Кукса мало з радощів не подуріли!

Горпина. Яку машину?

Василь. А що, цікаво? От, ти мене раз-пораз урікала, що я полохливий і не сьміливий, а ну, нехай хто сьміливий таку штуку вигада?

Горпина. Та кажи ж-бо швидч, що таке!

Василь. Кортить? От же і не скажу!

Горпина. Скажи! я тебе поцілую.

Василь. Еге, тепер вже і „поцілую!” От, ти все на мене, що я полохливий та несміливий!...

Горпина. Ну, на те, щоб кого обдурить, невеликої сьмливости треба!...

Василь. Еге, розкажуй! Ну та і штука-ж буде! — (Регоче).

Горпина. Та чого-ж ти так радієш?

Василь. Як чого? Я вже знаю чого! Як тільки діло піде й до кінця так, як воно тепер вже наклюнулось, тоді ти вже певно будеш моєю!

Горпина. Як-то буду твоєю- А як я ще, може, за тебе не піду?...

Василь. (З ляком). Як? та ти-ж...

Горпина. Божила ся, що піду? Так що-ж?... А тепер от не хочу, не хочу, та й тільки!...

Василь. (З жаху не може промовит). Так ти мене..

Горпина. А ну, заплач! Чого-ж ти не плачеш?

Василь. Так ти ось як? Та ще хочеш, щоб я і заплакав? Та не діждеш же ти цього!... Будь же ти... (Хлипа).

Горпина. А далі що? Чого-ж ти замовк?

Василь. Ні, не замовкну! Будь же ти анах... Ні, не хочу я тебе проклинати! Що з того прокляття? Ну, любила, доки любий був? Прощай, Горпино, тільки-ж ти мене і бачила!...

Горпина. (Хапа його за руку). Куди-ж ти?

Василь. Не бій ся, не кинусь в річку і нагиляці не почеплюсь! Ти, може, цього іменно і хотіла-б? Одійди ти від мене, зраднице! (Хутко іде).

Горпина. Василю, Василечку! Пострівай-бо, вернись! Ще може і справді в річку кинець ся, або на гиляці повисне?... (Побігла).

Я В А II.

Дранко вибігає з дубиною.

Дранко. Чув я, чув своїми вухами, що отут вони сьпівали! І що то Антон з моєю Горпиною, то я готов жменю жужелиці проковтнуть!... Ну, коли-б мені його впіймати!... (Пішов, крадучись).

Я В А III.

Антон сьпіває за лаштунками.

Туман, туман по долоні...

Ширкий лист на калині,

А ще ширший на дубочку,

Кличе голуб голубочку!...

два рази.

(Виходить). Що воно за знак, що Оришки і доси нема? Вже давненько і сьвітло погасили, а її нема та і нема! (Виймає сопілку і грає жалібно). Щось і сопілка гарчить, неначе похряпана. На бур зовсім погано іде. Ну, нехай же вона сььогодні не вийде? Битиму, ей-Богу, битиму! Так оддубасю, як то її і не снилось! Я не подивлюсь на тебе, що ти багатирська дочка. Е, ні, ти ще пострівай над босим сьміятись! Цей босий завдасть тобі такого чосу!... Знає-ж ідолка, що люблю її, як душу. Знає, що пропадаю за нею, як... А може старий ще не спить? Що воно за знак? Яка причта—не розберу... (Грає веселої). Щось неначе шелестить... (Придивляється). Вона, ей-Богу, вона! (Присів за кущем).

Я В А IV.

Оришка сьпіває.

Небо синіє, аж очі вбірає,
Зорі навколо чудово блещать,

Онде і місяць із за верб виринає,
Що-ж соловейко не почина ляцать?
Як тихо навколо,
Як страшно і дивно!...
Сумно і страшно тут в самотині,
Не мов у лісі я заблудилась,
Чого-ж так довго забарилась Горпина,
Вже і вечірня зірочка з'явилась.
Як тихо навколо,
Як страшно і дивно!...

Антон і Оришка.

Оришка (Іде полохливо.) От же, Єй-Богу, нема
його! може розгнівав ся, що я так довго не прихо-
дила, та і пішов? Коли-ж батько і доси не сплять...
(Сьпіває тихо):

Де ти, Антоне,
Мій ти соколе?
Прибуди хутенько,
Мое серденько!

Антон. Я тут, Орису,
(підйшов). Я тут, рибчино.
Лину до тебе,
Моя дівчино!

Антон і Оришка (разом):

О, як же люблю
Серце забилося,
Як мої очі
З твоїми вздрілись!

Оришка. Пригорни-ж щиро
Свою кохану!

Антон. Моя ти доле,
Мій ти талану!

Оришка. Без тебе, орле,
Сумую дуже!

Антон. Тепер про горе
Вдвох нам байдуже!

Антон і Оришка (разом):

О, як же люблю
Серце забилося,
Як мої очі
З твоїми вздрілись!

Оришка. Як я щаслива
В годину цюю!

Антон. Я від кохання
Серця не чую!

Оришка. Нема вже всерці
Ні смутку, ні горя.

Антон. Дай, поцілую
Твої очі-зорі!

Антон і Оришка (разом):

О, як же люблю
Серце забилося,
Як мої очі
З твоїми вздрілись!

Оришка. А що, ти дуже гнівав ся, що я так довго
барилась?

Антон. Тепер вже прохолонуло.

Оришка. (Сьміється). А дуже кипіло?

Антон. Як у пеклі!

Я В А V.

Ті-ж і Горпина з Василем.

Горпина. (Підкралась до їх). А тпру-тпрус!

Оришка. (З ляком). Ой-леле!

Антон. Це Горпина дуріє!

Горпина. (Тягне Василя за руку). Люди добрі, подивіть ся на оцього сича! (Регоче). Чи ви його бачили коли таким?

Антон. Що це з тобою, Василю?

Горпина. Вони, бачте, розгнівались, що з ними пошуткувала!... Ну-ж бо, засьмій ся! (Шарпає його.) Та засьмій ся-бо!

Василь. Ну, та що з того? (Усьміхаєть ся).

Горпина. (Плеще в долоні). Таки на своєму, на своєму поставила!

Василь. Радій!

Антон і Оришка. Що-ж таке трафилось?

Василь. Ат, сказано: кручена віця!...

Горпина. (Регоче). А таки на своєму поставила! Таки розказав мені все до чиста!

Василь. (Сьмієть ся). Колись і моє буде зверху!

Горпина. Дожидай ся! (Чути шелест).

Антон. Мовчіть! (Придивляєть ся.) Стійте, щось крадеть ся через леваду!

Оришка. Ой-лелечко!... Чи не батько?

Горпина. Я не боюсь, хоч би і батько!

Антон. Втікайте, дівчата, в куші! А ти Василю, іди сюди. (Дівчата ховають ся). Як що це твій або мій хазяїн, давай, помнемо їм добре боки!

Василь. Ні, краще і ми втікаймо!

Антон. Дурний! Чого ти боїш ся? Насунемо шапки на очі, той не пізнає, та давай пополюбим добре... Приляж! (Прилягли трохи отдаль).

Я В А VI.

Ті-ж і Нечипір.

Нечипір. (Придивляєть ся). Куди-ж це я забрів? Це мабуть, мара мене веде! Сьвят, сьвят, сьвят!... Я і бачив, що щось все мені доропу перебігало, не-

наче кіт або тхір!... Та де-ж це шлях? (Придивляєть ся). Сказать би п'яний а то тільки дві чарки випив з кумом Петром, ще тільки сонечко звернуло на спочинок... Левада чи що? Дядина мені казала колись, що як заблудиш ся, то мерщій переверни сорочку коміром назад, та читай: „Да воскресне Бог“, то зараз і виведе тебе на шлях!

Антон. Це щось не з наших!

Василь. Щось чужосторонне!

Нечипір. І не пив же багато!... Дві чарки тільки і сьорбнув, а памороки так забило, що нічого не розчолопаю. Вже мабуть скоро і північ, а я все блукаю! О, щось ніби котить ся, куценьке та чорне!...

Антон і Василь. (перепинили його. А хто це такий? ✕

Нечипір. Братіки, голубчики, пустіть мене, ей—Богу, я не злодій!

Антон. Хто ти такий? зараз признавай ся!

Нечипір. А хто його зна, я і сам тепер не знаю, хто я!

Антон. Та відкіля-ж ти?

Нечипір. Я відкіля? Відціля-ж таки, з Іванівки!

Василь. З якої Іванівки?

Нечипір. З якої Іванівки? З нашої, з ції Іванівки.

Антон. Це з тієї, що біля Ревуцького?

Нечипір. Так тошно!

Антон. Чого-ж це тебе аж сюди, за п'ятнайцять верстов, занесло?

Нечипір. Ого-го! п'яттйцять верстов? От анахтемська мара аж куди затирила!...

Василь. Яка мара? Та чи ви про своїм умі?

Нечипір. Мара? Чорненька таке, котить ся попереду!...

Антон. Чи ти не божевільний часом?

Нечипір. Об тім я достойтно не звестен! Бачите,

випив я з кумом Петром дві чарочки і вийшов, ще тільки сонечко стало спочивать...

Василь. Та ви-б розкажіть нам товком, що з вами трафилось?

Нечипір. Стривайте ж-бо! Кажу-ж вам настоящим товком: випив я дві чарочки з Кумом Петром, ще тільки сонечко стало спочивать...

Антон і Василь. Та це вже ми чули. А далі що?

Нечипір. Ну-да, ну-да!... Значить, випив я дві чарочки з кумом Петром... І був у шинку ще той, що позаторік... ось, як бо його?... Ну, що у Степана, Сьомового зятя... його хата зараз коло греблі!... Як перейдеш греблю, а вона в вічі тобі тиць!...

Антон. Та чи не конокрад ти, що так плутаєш?..

Василь. Бог-зна що, Антоне, ти говориш. Придивись на нього, хіба він схожий з конокрадом?

Антон. Та він і справді чи не божевільний?

Нечипір. Отак було вже раз зо мною торік, як раз на Великдень!... Стало бить, теж так: випив я дві чарочки з кумом Петром... не більш, не менш...

Василь. Слухай, Антоне! Оце по моему, як раз такий чоловік, як нам треба. Ні він нікого тут не знає, ні його не знають.

Антон. А що ти думаєш? І справді! От буде кумедія, так кумедія!

Нечипір. Може вам треба на що лихе, то шукайте собі дурнішого!...

Василь. Та ні! Ми не такі люди, щоб вас на лихе підмовляли.

Антон. Дівчата! А ідть сюди, годі вам ховатись!

Оришка і Горпина. (Підійшли). Хто це? (Нечипір простяга їм руку).

Василь. Не придивляйтесь, бо не пізнаєте! Се чоловік чужосторонний.

Нечипір. (До дівчат.) З далека... Але як воно

стало ся оце діло, то і не розберу... Чудасія! скажуть би п'яний був, а то зрозумійте: тільки випив, казати дві чарочки з кумом Петром, тільки ще сонечко сіло...

Антон. Ходімо відціля, бо тут не безпечно, та там вже до ладу про се побалакаємо! X

Нечипір. Сторія, та й тільки!... Ну, нехай би був п'яний!... А то випив дві...

Оришка. (До Антона). Та ви товком нам скажіть, що це ви затіваєте?

Антон. Нехай тебе покортить... Ходім, ходім!

Нечипір. Кажу-ж вам товком: випив я з кумом Петром... (Антон, Нечипір і Оришка пішли).

Я В А VII.

Горпина і Василь.

Василь. От, ти все казала, що я несмільливий та плохий, а от, бачиш, вже діло наше кипить!

Горпина. Цяця, цяця! Дай я тебе погладжу по головці!

Василь. Гладь цуцика, а я людина!

Горпина. Ти-ж мій цуцик! (Регоче. Пішли).

Я В А VIII.

Дранко іде, зігнувшись, з дубиною.

Дранко. Щоб мені молотка не вдержати в руці, щоб мені не довелось ніколи приварити п'ятки до кося, щоб мені ніколи не загартувати кресала, коли я знов отут не бачив Антона своїми очима вже з сусідовою Оришкою!... Це той, про котрого Кукса каже, що ненавидить бабського кодя... Добре ненавидить!... Ну, тай посьміють ся-ж я з сусіда! Що то не Василь, то я певен, бо Василь пішов до брата свого, ще з вечера одпросив ся! Ну, колиб я їх упій-

мав, взяв би Антона за чуба, а Оришку за коси, та і привів би до сусіда, щоб потішив ся ними!... Стрівай, щось іде... (Присідає).

Я В А IX.

Кукса і Дранко.

Кукса. (Ідучи, тихенько сьпіває: „Ой не спить ся не лежить ся і сон не бере”...) Щось не спить ся! Колиб швидч сьвітало, ніяк не діждусь того ранку. Неначе щось там на небі загальмувало ніч, та і задержує на місці, як воду на ядовім опусті; А Антон замкнув ся у млинї, гукав-гукав, стукав-стукав, не хоче відімкнути. А ну, навідаюсь до свого кладу, чи не хапнув його Антон?...

Дранко. (Кинув ся на нього з дубиною. А, впіймав я тебе!

Кукса. Тю, хто це?

Дранко. Це він, сусіде?

Кукса. А який же біс? Що це ви, бодай вас, мало мене дубиною не вгріли?

Дранко. Та то я шуткував! Хотів вас налякати!

Кукса. Добрі були-б шутки, як би оперезали по плечах!

Дранко. Чого це ви блукаєте по леваді?

Кукса. А ви чого?

Дранко. Та так... Приснило ся, бачте, мені що ніби щось крадеть ся до кузнї, я прокинув ся та швидч на двір. Ну, а потім вже подумав коли встав, то обійду навкруги двору, так, на всякий случай!...

Кукса. А дубину-ж де зачепили?

Дранко. По дорозі... так, про всякий случай!

Кукса. Ото у вас багато гроший наховано, через те вам і снить ся невіть-що!

Дранко. Іскри та жужелиця вам в вічі! Які там

у мене гроші? У вас он аж скрині тріщать від карбованців!...

Кукса. Межисітка вам в пельку! Мавши пять дочок, чорта лисого виховаєш!...

Дранко. Так у вас же тільки пять, а в мене їх сім!

Кукса. Та адже-ж і пять!...

Дранко. Але-ж не сім?

Кукса. Але-ж і пять, кажу!...

Дранко. Та у вас буде скоро менше!

Кукса. (У бік). Від кого-ж це він провідав про жениха?

Дранко. А Антон ваш і справді ненавидить бабського роду?

Кукса. Бачте, я-ж вам казав!...

Дранко. Бачу, бачу! (Регоче).

Кукса. Чого-ж це ви регочете? (Дранко регоче). От же, я вас вилаю проти неділі; Вдаєте з себе богобоязного, а лізете на сварку, щоб на гріх підвести.

Дранко. Та то я так, шуткую! (Подає руку). Ви бачайте.

Кукса. Чудесно у вечерні дяки сьпівали: „Блажен муж!”.

Дранко. У Пречистої краще! Там один басистий як ревне, як ревне, аж неначе у голові тобі ревє і волосє до гори лїзе!...

Кукса. (Хапає себе за голову). Ой-ой-ой!...

Дранко. Та у вас вже не полізе, ви безпечні!...

Кукса. Конешне. є усякі скусники.

Дранко. Чи не хочете понюхати? (Помовчав). Завтра, кажуть, весіле у когось буде?

Кукса. (У бік). О, знову! Від кого-б це він довідав ся?...

Дранко. Чув я, що і вас кликатимуть.

Кукса. (У бік). Що? Оцього я зовсім не розберу! (До нього). До кого кликатимуть? Чи ви з просоння,

чи... Я чув, що ніби-то вас кликають, а не мене!

Дранко. (У бік). Що це він товче? Хто-б йому це сказав?

Кукса. (У бік). Чи не писар йому шепнув?

Дранко. Ну, коли вже про це довідались, то просимо...

Кукса. Вас не минати? Де-ж таки, борони Боже! Звісно, по сусідству покличенно і вас.

Дранко. Та ви це як?

Кукса. Навспряжки!

Дранко. Хто з нас спить?

Кукса. Не знаю.

Дранко. Хто з нас дурний?

Кукса. Не знаю! (Регоче.)

Дранко. Тьфу!

Кукса. А вам двічі: тьфу!

Кукса. (Сьпіває):

Дранко. Либонь, випитати

Суєд мене хоче,

Кукса. Ви навмісне, чи у сьмішки?

Дранко. Пошуткував з вами трошки.

Разом. Не такий я, не такий я, вибачай,

Щоб признатись на отчай!

Кукса. Хіба вже признатись,

Щоб не зволікатись?

Дранко. Ач, ніби і не злить ся,

Ой, хитра лисиця!

Кукса. Що ви чули, те правдиво.

Дранко. Завтра в когось буде диво.

Разом. Не такий я, не такий я, вибачай, і тд.

Кукса. Чого він сьміється,

Баньки витріщає?

Дранко. Неначе сорока

В вічі заглядає.

Кукса. А що кортить? признавайтесь?

Дранко. Пожалуста, не в'їдайтесь!

Разом. Не такий я, не такий я, вибачай, і тд.

Дранко. Краше давайте знюхаємось та і підемо спочивать, а завтра, як Бог дасть, діждемо. (За Куксою Василь чхає). Доброго здоровячка!

Кукса. Дякую! Тільки це не я чхнув, бо я ще і не понюхав, то чого-ж би чхав?

Дранко. Та невже? А мені здало ся...

Кукса. І завжди вам Бо-зна що здаєть ся. Я іноді обидві нїздри забю, що аж не дихну, і тоді не чхаю... Так що, кажете, завтра? (За Дранком Антон чхає). Доброго здоровячка!

Дранко. Ой, що те таке?

Кукса. Що?

Дранко. У мене за плечима щось так чхнуло, що аж неначе сімсот сьвічок в очах блеснуло!...

Кукса. Бачте, я казав вам нераз, що це місце не безпешне!

Дранко. Хто-ж вам казав? (Чутно: свист, хрюканне, гавканне і гомін).

Кукса. О, о! Чуєте (Обое з ляком втікають): Ті-каймо!... Куди? Туди?... Сюди?...

Я В А Х.

Вибігають: Антон, Василь, Оришка і Горпина.

(Сьпівають):

Отак ми їх налякали,

Що обое повтікали,

Не вернуть ся вже сюди.

Тепер ми злишились біди.

Ну ж-бо веселіше, засьпіваймо що любіше.

Ой дівчина горлиця,

До козака горнеть ся,

А козак як орел,

Як побачив, так і вмер...
Умер батько - байдуже
Вмерла мати байдуже;
Умер милий, чорнобривий, —
Жаль мені його дуже!

І за батька „Отче наш”,
І за матір „Отче наш”,
За милого душу,
Танцювати мушу!...

— ЗАВІСА. —

ДІЯ III.

Обставини такі-ж, як і в перший дії. — День.

ЯВА I.

Дранко один.

Дранко. (Стоїть на тину і дивить ся на гору, на шлях). Що воно за знак, що і доси той жених не їде? Вже і люди почали сходитись на весіле, а його нема та і нема! О, щось закуріло!... Трое, чи двоє коний? Здаєть ся, троє? Так, троє... Ще і добрі коні... Еге поспішна! Поспішай, поспішай! Пристяжні вскач біжать! Добрі конячки! Здаєть ся, він у синьому жупані? Чи то, може, сердюк? А тільки у синьому! Ні, здаєть ся, у чорній бурці. Певно, бурку накинув, — щоб незапорошило... Ач, неначе той азіять!... О, вже ближче...

ЯВА II.

Кукса і Дранко.

Кукса. (Вийшов з двору і не бачучи Дранка, вилазить на тин І—біда! Вже гостий повно в подвір'ї і в хаті, а жениха і доси не видно, не їде та і не їде! І хто їх накликав, тих гостий? І свати у третіх, і куми мої, і куми братові, і свояки кумівські!... На-

лізло такого, що і не перелічиш. Неловко спитати, хто їх сповістив... (Дивить ся на гору).

Дранко. Чи не диво! То зовсім не коні, а щось ніби теля жене...

Кукса. (Дивить ся). Щось свиню жене, мабуть у базар!... (Спостеріг Дранка). А чого то ви зопялись на тина, як то проява?

Дранко. А ви чого там маячите, як пугало?

Кукса. Та сказали діти, що десь пожежа!

Дранко. То ви виліzte на хату, відтіля видніш буде.

Кукса. А хоч би і на димар виліз, вам що до того?

Дранко. Виліzte, виліzte, та візьміть ще і клепа-ло в руки... Скликайте людей на гвалт!

Кукса. А ви візьміть віху та махайте!

Дранко. Не лізьте осою в вічі!

Кукса. Не чіпайте мене!

Дранко. Який чорт вас зачіпає?

Кукса. Отой, що балака!

Дранко. Ви хоч би лисину прикрили: блещить на сонці, як бляха у соцького!...

Кукса. А ви-б розчесали свою куштру, а то воробці подумують, що куделиця, і обсмикають на гнізда!

Василь. (З двору.) Хазяїн! Якийсь чужосторонній чоловік іде до вас.

Дранко. (Скочив з тину). Невже? Слава тобі, Господи! Як це я його прогавив? (Побіг у свій двір).

Я В А III.

Антон і Кукса.

Антон. (Вибіг з двору). Хазяїн! Якийсь чоловік, либонь парубок, заїхав у заїздний двір до Гершка, переодяг ся у стару одежу, спитав, де ваша хата, і

іде вже сюди.

Кукса. Чи і справді? ти його сам бачив?

Антон. А як же, своїми очима бачив! Я ішов з місточка, дивлюсь: що воно за чудеса? Якось людина скидає з себе гарну одежу і надіва стару! Я і прислухав ся, чую, питає: „Де Куксова господа?“

Кукса. Спасибі тобі за звістку, Антоне! Я тебе Антоне люблю, ей Богу, люблю! Зоставай ся у мене ще років на два, або і на три, заслужиш чимало грошенят, тим часом, може твоє серце повернеть ся до дівчат, тоді свататимеш мою Палажку! І вона тим часом підросе та вилюдніє!

Антон. Коли так, то вже краще віддайте за мене Оришку!

Кукса. Оришку? І Оришку віддав би, так... (Оглянув ся, тихо). Це-ж приїхав жених до Оришки!

Антон. Жених? Ну, як що Оришку ви віддасте за цього жениха, тоді попрощайтесь і з Антоном, і з млином своїм, і з господою?

Кукса. Як? що?

Антон. А те, що спалю!

Кукса. (У бік). Он воно що! (До нього). Так ти так ненавидиш бабів?

Антон. Ненавидив, а оце раптом повернуло мене до бабів!

Кукса. Привернуло? А щоб тебе вивернуло!... (Хутко іде за ним). От тобі і вглядів у два ока! Та пострівай-бо, Антоне!... Невже це ти навспряки?... (Пішов).

Я В А IV.

Нечипір (виходить з за хати) з Василем.

Василь. Оце-ж хата мого хазяїна, а ото Куксова.
Нечипір. Побачимо, що з цього вийде? Мушу вже

стати у пригоді добрим хлопцям. Спасибі їм: нагодували мене і гроший помінили ся дати аж десять карбованців!...

Я В А V.

Нечипір і Дранко.

Дранко. (Вибігає з свого двору). Милости прошу! (Хапа його за руки і тягне до себе).

Нечипір. Чого це ви до мене пристали? Пустіть!...

Дранко. Ви від Лахтієна Хведоровича? Я зараз догадав ся!

Нечипір. У чім догадались?

Дранко. Милости прошу покорно!

Нечипір. А куди ж-то проворно?

Дранко. У мою господу!

Нечипір. У вашу господу?

Дранко. Все вже як слід
У мене готово!

Нечипір. Я не роблю діла
З одного слова.

Дранко. Я вже і попа договорив!

Нечипір. Хто-ж вам хапатись так велів?

Дранко. Одне тільки слово,
Та і марш до вінця!
Ми доведем діло
Зразу до кінця!

Нечипір. Стало бить, все справно,
Тільки оком морг,
Поспієм, поспієм
З козаками на торг!

Дранко. Перекусили-б хоч мало.

Нечипір. Я вже їв і хліб і сало!

Дранко. З'їли-б ще борщу та каші...

Нечипір. Ще не їв борщу та каші.

Дранко. Ходім, не гаймось,
Вже в церкві вас ждуть.

Нечипір. Стало бить, поївши,
Та і з Богом в путь?

Дранко. Та і чого тут відкладати?

Нечипір. Може-б завтра піддождати?...

Дранко. Скажіть одне слово
Та і марш до кінця.
Ми доведем діло
Зразу до кінця!

Нечипір. Стало бить, все справно,
Тільки оком морг,
Поспієм, поспієм
З козаком на торг!

Дранко. Коли поспієм, як поспієм?

Нечипір. А ви хто такий?

Дранко. Дранко!

Нечипір. Дранко? Чудне яке прозвище!...

Дранко. Так од родителів!... Ну, ходім же в хату.

Нечипір. Ні, винесіть сюди добру чарку горілки,
я випю для хвабрости!

Дранко. Сюди? Нічого робити! (У бік). От штукар! (Побіг у своє подвір'є).

Нечипір. Коли-б мені не забуть про нашу умову
з хлопцями...

Антон і Василь. (З дворів). Крепись, Нечипоре!

Нечипір. Ще креплюсь!

Дранко. (Вибігає). Випийте і закусьте! А я зараз

таки догадав ся, що ви від Лахтієва Хведоровича!

Нечипір. Догадались? От штука!

Дранко. Ну, ходім-же в хату, бо вже пора, хоч і до вінця!

Нечипір. А добра горілка і закуска, хоч і не на голодні зуби! (Ість).

Дранко. На здоровячко!

Нечипір. Славні пирожки з м'ясом!

Дранко. Ви ще не бачили моєї Горпини?

Нечипір. Гм...

Дранко. Там така окуратна, як аглицькі обценки!

Нечипір. Справді? А ну, давайте ще і по другій!

Дранко. Випийте, та швидч будемо доводити діло до краю!

Нечипір. Чудасія трафилась зо мною: тільки дві чарочки випив з кумом Петром, ще тільки що сонечко почало сідати... Правда, я і забув що вам цього не треба розказувати!...

Дранко. Що, як?

Нечипір. Ніяк! Отепер ніби і підкрепись! Ну, коли вже робіть діло, то робіть! що далі?

Дранко. А що-ж далі?

Нечипір. Давайте ще і дівку сюди!

Дранко. Як сюди?

Нечипір. Перед мої очі! Тут ми зробимо оглядини.

Дранко. Люди-ж сьміятимуть ся!

Нечипір. А в хату я не піду, доки не розхвабрюсь!

Дранко. (У бік). От штукар! Ну, та і штукарі-ж оці городські паничі! (Побіг у двір).

Нечипір. Одначе, горілка здорова вдарила у голову!

Василь і Антон. (З дворів). Крепись, Нечипоре!

Нечипор. Ще креплюсь! Ого-го!...

Я В А VI.

Кукса і Нечипір.

Кукса. (Виходить з за тину). Куди-ж це він дів ся? Бігаю, бігаю, шукаю, шукаю, нема! (Побачив Нечипора). Чи не він оце? От так мурмулад! (До нього). Милости прошу в господу! Ви від Лахтієна Хведоровича?

Нечипір. Може! А ви хто такий?

Кукса. Кукса.

Нечипір. На яку ногу?

Кукса. Ні, це бачте, таке моє призвище, хвамилия моя така!...

Нечипір. Ну, то здрастуйте!

Кукса. (Сьпіває):

Проши покорно!

Нечипір. Дуже проводно!

Кукса. Давно вас жду!

Нечипір. В хату не піду!

Кукса. Годі-бо вам прикидатись,
До вінця пора збиратись.

Нечипір. Не слід ніколи спішити,
Щоб людей не насьмішити.

Кукса. Та як же це буде?

В мене все готово!

Ну, скажіть вже, Бога ради,
Ви своє хоч слово!

Нечипір. Лехко сказати,
Тяжко зробити:

Перш треба подумать,
В голові подлубать!

Кукса. Я зразу роблю!

Нечипір. Я так не люблю.

Кукса. Думайте-ж скорій!

Нечипір. Який ви мудрій!

Кукса. Перестаньте вже сьмішити.
Пора ділом нам спішити!

Нечипір. Далебі я не сьмію ся...
Я не той, яким здаю ся!

Кукса. Годі, годі, сину!
Скинь драну свитину,
Вона тепер не в пригоді,
Посьмішив та і годі!

Нечипір. Вчиню вашу волю,
Нічого робити!
Тільки цур, щоб потім
Не прийшлось жаліти!

Кукса. Та годі тобі сьміхотворити! От, який, ей-Богу, втішний! Кажу-ж, що я вже догадав ся.

Нечипір. Догадались? Тільки шиворіть-на-виворіт...

Кукса. Як шиворіт на виворіт?

Нечипір. Вовною на верх.

Кукса. Що ти говориш?

Нечипір. „Здоров, каже, Ісаю!”—Та чаєк шукаю!
„Ачи живздоров?”—Вже чотирі знайшов!—„Що ти,
дурню, говориш?”—Та старої не зловиш.

Кукса. Що таке?

Нечипір. Куркулю-муркулю! Розбери, що я говорю.

Кукса. Ну, та і штукар же ти, паничу!

Нечипір. (Довго дивить ся на нього). Давайте сюди дівку!

Кукса. Як?

Нечипір. Не сердьте мене, а робіть, що я приказую! Ну, живо, хутко! Дівчину сюди і добру чарку горілки!

Кукса. От який втішний! Побачимо, що з цього вийде. (Побіг).

Нечипір. Отак їх попоганять, як жеребців на аркані!

Антон і Василь. (З дворів). Крепись, Нечипоре!

Нечипір. Ого-го-го! Ще креплюсь! Здорово креплюсь!

Я В А VII.

Нечипір, Дранко, Кукса, Горпина і Оришка.

Дранко. (Тягне Горпину). Хочеш, щоб за патлі тебе потяг?

Горпина. Пустіть, я і сама піду. (Вириваєть ся і іде до Нечипора). Ви хотіли на мене подивитись?—Ну, дивіть ся!

Кукса. (Тягне Оришку). Іди, іди, нічого там страшного нема!

Оришка. (Ледве здержуєть ся від сьміху). Ох, я-ж соромлюсь!

Кукса. Та чого-бо ти, дурочко! Воно тільки спершу трошки якось ніби ніяково! (Підносе Нечипорові горілку: побачив Дранка з дочкою). А це що таке?

Нечипір. (До Оришки). Подозвольте на вас подивитись!

Дранко. (Нечипорові). На що той чорт лисий притирив сюди свою слиняву?

Кукса. (Нечипорові). На що це мій сусіда припер сюди свою витрішкувату?

Нечипір. (До дівчат). Позвольте нам подивить ся в зуби!

Дівчата. З якої речі?

Дранко. (Горпині, сьміючись). Роззяв вже йому рота!

Горпина. Не хочу!

Кукса. (Оришці). Покажи вже йому зуби!

Оришка. Ні за що на світі!

Кукса. Дивись, я свої покажу! Що-ж тут такого?

Дранко. Дивись, я свої виширю. Нехай дивить ся!

Нечипір. Як бачу, то ви дуже церемонні.

Дранко. (Горпині). Роззяв, пожалуста!

Кукса (Оришці). Покажи, зділай милость!

Дранко. (Горпині сердито). Роззяв, кажу тобі!

Кукса. (Оришці). Покажи, кажу тобі! (Дівчата втікають; з дворів народ наближується до воріт і деякі починають гукати: „Свате! Чи скоро ми побачимо вашого жениха?“).

Дранко і Кукса. (До своїх дворів.) Зараз!

Дранко. (У бік). Певно, що Лахтієн Хведорович обом нам одного жениха прислав!

Кукса. (У бік). Певно, цей жених заплутає ся!

Дранко. Подивитесь опісля! Кінчайте, Бога ради!

Кукса. Опісля заглядатимете хоч і що-дня! Тільки боржій доводьте діло до кінця!

Нечипір. Я вже скінчив.

Кукса. Ви, може, думаєте, що сусіда мій, то це я; а що я, то це мій сусіда?

Дранко. Певно ви думаєте, що я, то це мій сусіда, а що мій сусіда, то це я?

Нечипір. Ні, я нічого не думаю!

Кукса. Ну?

Дранко. Ну?

Нечипір. Ну? Та не спішайте-бо мене, як циган дохлу шкапу! Я, однак, ніяк не розберу, про що ми товкуємо?

Я В А VIII.

Ті-ж Василь і Антон.

Василь. (До Дранка). Хазяїн! Піп прислав, каже, щоб швидч їхали бо церкву запре!

Антон. (До Кукси). Вже музики прийшли; питають, чи починать грати?

Кукса і Пранко. (У бік). От тобі і здрастуй! Треба іти на одчай! (До Нечипора). Ну, котру-ж?

Нечипір. Рад би на обох женитись!

Дранко. Як на обох?

Кукса. Хіба можна на двох разом?

Нечипір. У турків можна і на трох!

Дранко. Я це чув.

Кукса. Там можна.

Нечипір. А в вас не можна, бо я вже жонатий!

Кукса і Дранко. Жо-жо-жонатий?... Як жонатий? Ти-ж хто такий?

Нечипір. Ніхто!

Кукса і Дранко. Що-ж тепер?

Нечипір. А тепер, спасибі вам за хліб-сіль і за ласку! Прощайте!

Кукса і Дранко. Стривайте! Як же це?

Народ. Ну, та і довго ви там торгуєтесь! Неначе вола або коня купуєте.

Кукса. Виходить, що я сам себе обдував!

Дранко. Виходить, що я сам себе пошив!

Кукса. Кого-ж тепер ляять, кого бить? Дайте мені його, я йому все волосе вискубу!

Дранко. Дайте мені його, я його роздеру!

Кукса. Так ніж, не так буде, а ось як! А, тепер я догадав ся! (До Дранка.) Це ви, мабуть, нарочито підвели під мене таку машину, щоб мене осоромити перед усім миром?...

Дранко. А то хіба не ви накликали мені повен двір гостей? Як я тепер гляну людям в очі?

Кукса. Так не посьмієтесь же, не діждете! Антоне! Клич зараз сюди Оришку! (Антон побіг і хутко веде Оришку). Ого-го! Ще той на світ ненародився, щоб з мене покепкував! З такими сусідами краще сторч головою в ополонку, або на гиляку!...

Дранко. Так і я-ж не дам вам у кашу мені наплювати! (Гука у свій двір. Горпино, тягни сюди Василья!)

Антон і Сришка. Ми тут.

Кукса. Антоне! Я помилився! Оцей жених (Штовха Нечипора), приїхав до сусіда. А я вже давно наважився віддати за тебе Оришку; бери її! Ось як у нас!

Оришка. (Кидається до нього). Таточку, голубчику, мій ріднесенькій.

Кукса. (До Антона). Я хотів тільки трошки подратувати тебе! Ну, уклонися-ж хазяїнові в ноги за таку честь!

Дранко. (Кричить). Горпино! швидч сюди!

Кукса. (До Антона). Що-ж ти стовбичиш?

Антон. За що-ж я вам кланятимусь?

Кукса. Гордий! От за це іменно ти мені до впади! Отакий і я гордий! Але-ж як закон велить, то я все вклоняюсь та і вклоняюсь...

Антон. Хіба що закон! Закон мушу сповнити! — (Бере Оришку за руку). Благословіть нас, тату, на чесний шлюб!

Василь і Горпина. Ми тут!

Дранко. Мерщій мені в ноги!

Василь. Я можу! (Кланяється).

Дранко. (До Кукса). А у нас ось як! Сусіде! дивітьсь.

Кукса. Бачу! Не повилазило мені!

Дранко. (Дочці). А ти?

Горпина. Голова не згинається!

Дранко. Ач яке зілячко! Я радий, що випихаю тебе з двору, менш клопоту мені... Але все-ж таки уклонитись батькові мусиш, бо так закон велить!

Горпина. Хіба що закон. (Кланяється з Весилем).

Кукса. Боже вас благослови!

Дранко. Боже вас благослови!

Василь. Тепер, хоч ви на мені всі кліщі побийте, я вам слова упоперек не скажу!

Дранко. Через те ти мені і любий, що такий покірний! Я вже трое кліщів на тобі побив, а ти все коришся!...

Кукса. Сусіде! Тепер тільки чотири!

Дранко. А в мене тільки шість!

Кукса і Дранко. (Гукають). Люди добрі, милости просимо сюди! Вітайте наших молодих.

Нечипір. От і слава Богу!

Кукса і Дранко. (До нього). То вас, стало бити, не Лахтієв Хведорових прислав?

Нечипір. Ні!

Кукса і Дранко. Хто-ж ви такий?

Нечипір. Я-ж вам кажу: так собі, ніхто.

Дранко. Так чого-ж ти лізеш в очі?

Кукса. Убирався-б собі з двору—і любісенько!

Нечипір. Я і піду!

Кукса. Може ще жених і приїде...

Дранко. Може ще жениха можна і підодждать?

Я В А IX.

Ті-ж і Писар Скакунець.

Писар. Не приїдять і не дожидайте!

Кукса і Дранко. Як?

Писар. А так! (Сьпіває).

Как без політики жити,
На цім химернім сьвіті?...

Бо то я таку политику підвів, і листи до вас написані оцією скусною рукою!

Кукса і Дранко. Чорти-б вас побрали з ващою политикою!

Оришка. (До Кукси). Годі, таточку, гніватись!— Так, стало бить, Богу завгодно...

Горпина. Тату, не робіть бешкету, бо відкинусь від благословення!

Писар. Вселюбезнійші мої приятелі і милостиві государі! Послухайте мене, дурного, то може, Господь допоможе і вам порозумпішати!... Во время оно, когда ещо, будем говорить откровенно, не було ні неба, ні землі, а стояв тільки один плетений тин... І був тоді, мої вселюбезнійші приятелі і милостиві государі, будем говорить откровенно, один цар....

Кукса. Це ви вже знов нудоту затягнете? Я поблагословив, стало бить, слова вже не зламаю!

Дранко. Або може підведете під нас таку политику, що і очі рогом полізуть? Благословеніє дано, стало бить аміні!

Писар. В таком случаї, будем говорить откровенно: юра, юра, юра! (Сьпіває):

Кожний писар з покон вік —

Политичний чоловік....

Дранко. Сусіде! Чи не помирितись нам на радощах, та згуляти два весіля в один кошт?

Кукса. Та воно, звісно дешевне... (Простяга руку). А що-ж! (Цілюють ся). У вас вже півчі договорені, а в мене музики! (Тихо). Пошили ся в дурні обое, треба вже мовчать.

Дранко. Гей, свашки, приданки! Убирайте молодих та споряджайте їх з Богом до вінця! Дружечки! Ну-ж, гукніть весільної! Сповістіть Божий мир про нашу радість!

Оба Дранко. Просимо дорогих гостей величати наших молодих весільною піснею!

Х о р :

Ой попе, попе,
Батьку наш!
Відчиняй церквозцю,
Проти нас,
Звінчай діток
Одноліток
В Божий час!

Танець з Музиком (закінчення)

(Кукса і Дранко радіючи показують один другому на пальцях, що вже не п'ять, а чотири, не сім, а шість. (Можна закінчити дію і танком).

— (ЗАВІСА). —

ТЕАТРАЛЬНІ ТВОРИ.

Американець, веселий образ в 3 діях	15	цт.
Американський шляхтич образець в 3 діях	30	"
Бадний син, образ в 4 діях	25	"
Бондарівна, драма в 4 діях, а 5 відслонах	26	"
Бурлака, драма в 5 діях,	30	"
Верховинці, драма в 3 діях,	25	"
Вихованець, комедія в 3 діях	25	"
В неволі таємноти, комедія в 3 діях	40	"
Дай серцю волю, заведе в неволю, драма в 5 діях,	30	"
Душман, драма в 4 діях	50	"
Жидівка, вихрестка, драма в 5 діях	20	"
За Немань іду, оперети в 4 діях,	20	"
Запорожецький клан, комедійно-опера в 3 діях,	30	"
Зоря і щастя життя, комедія в 4 діях	20	"
Каврацький, Тимко, мейхдрама в 5 діях	35	"
Мазепа, драма в 5 діях,	15	"
Мандрівка, комедія в 1 дії	25	"
Мати наймички, драма в 4 діях	15	"
Мужики еристократи народний образ в 2 діях	30	"
Найкращий до душі, комедія в 3 діях	35	"
Найкращий, драма в 5 діях	20	"
Наталія Митрошка, комедійно-опера в 2 діях	25	"
На чий бік, на якій стороні, спец. образок в 4 діях	30	"
Невдоволені, комедія в 3 діях	10	"
Невдоволені, образ в 1 дії	35	"
Орися, комедія з міщанського життя в 4 діях	30	"
Наша Падарка, комедія в 3 діях	50	"
Підсудок, мейхдрама в 2 діях	35	"
Пісня Митрошка, драма в 5 діях,	20	"
Пісня про козака, драма в 3 діях,	15	"
Промиселі, епізод 1 дії	20	"
Промиселі, драматичний уривок,	10	"
Промиселі, комедія в 1 дії	35	"
Святиня на чистері, драма в 1 дії,	20	"
Свояки, комедія в 1 дії	15	"
Страйк епізодичний образ в 3 діях	50	"
Сь іди, комедія в 1 дії	25	"
Терновий вінок, або жертва шлюбної драми в 4 діях	50	"
Ув'язнене щастя, драма в 5 діях	50	"
Умаре, драма в 4 діях	15	"
Уто вишен, драма в 3 діях	25	"
Царівні червочки, комедія в 5 діях		

Всі замовлення посилайте на адресу:

UKRAINSKA KNYHARNIA

im. T. Shewchenka

168 East 4th Street.

New York, N. Y.